Afdeling: Sociaal Domein
Behandelaar: Veldhuizen, Merit
Telefoonnummer: **14 0342**

Voorstelnr. 2029
Barneveld, 15 maart 2022
Portefeuillehouder: A.H. van de Burgwal

☐ Ter kennisname naar de raad
Nummer beleidsproduct:

☐ Op overzicht Bestaand beleid (website)

Onderwerp: **Document 'Op weg naar een integrale cultuurvisie gemeente Barneveld'**

Gevraagde beslissing:
1. Kennis te nemen van het document 'Op weg naar een integrale cultuurvisie gemeente Barneveld' en deze ter kennisname aan te bieden aan de raad.

1. Inleiding

Aan het einde van de coalitieperiode 2018-2022 is ambtelijk een document ontwikkeld met als onderwerp ‘op weg naar een integrale cultuurvisie.’ In dit document:

- Wordt ingegaan op de verschillende waarden van cultuurbeleid;
- Wordt geschetst hoe de culturele infrastructuur in Barneveld zich de afgelopen periode ontwikkeld heeft;
- Wordt de meerwaarde van een integrale cultuurvisie voor Barneveld verkend;
- Wordt de integrale cultuurvisie in het licht gezien van de ontwikkelingen die zijn ingezet met het Groeiplan.

Dit document dient enerzijds als terugblik op de culturele ontwikkelingen in de gemeente Barneveld van de afgelopen coalitieperiode, en anderzijds ter inspiratie voor het gemeentebestuur richting de toekomst.

2. Bijlage

- ‘Op weg naar een integrale cultuurvisie gemeente Barneveld’

Op weg naar een integrale cultuurvisie

Gemeente Barneveld – *maart 2022*

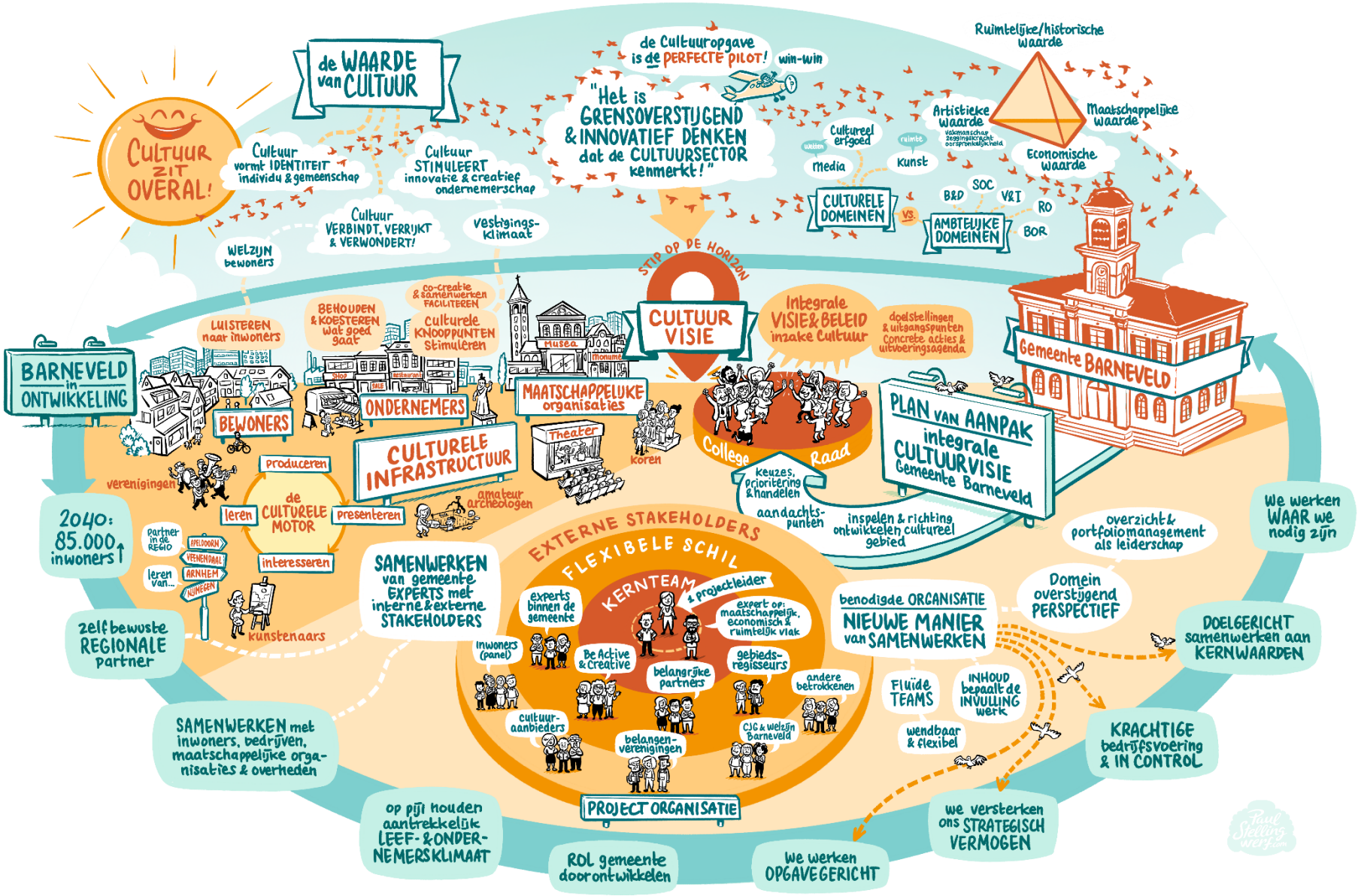

Voorwoord

Tot op heden bestaat er in de gemeente Barneveld nog geen (op zichzelf staand) cultuurbeleid. Tegelijkertijd groeit de gemeente Barneveld in aantal inwoners en is de culturele infrastructuur in de gemeente volop in ontwikkeling. Vanuit zowel buitenaf als vanuit de interne organisatie, wordt de roep en de noodzaak om het formuleren van een integrale cultuurvisie steeds hoorbaarder. Steeds vaker komen er culturele vraagstukken op ons af die om integrale afwegingen vragen, bezien vanuit verschillende gemeentelijke perspectieven en culturele waarden. En juist nu de coronacrisis (hopelijk) tot een einde komt, heeft de culturele infrastructuur in de gemeente Barneveld behoefte aan meer visie en sturing vanuit de gemeente. Zodat cultuuraanbieders hun ideeën en ontwikkelingen beter op deze visie en elkaar af te kunnen stemmen en beter kunnen borgen richting de toekomst.

In november 2021 is een ambtelijk samengestelde projectgroep gestart om samen na te denken over het nut en de noodzaak van een integrale cultuurvisie voor de gemeente. Deze projectgroep bestaat uit:

- Charissa van Eijk, RO, regio-archeoloog (archeologie en cultuurhistorie)
- René Huls, RO, adviseur
- Carin Bakker, V&I, accountmanager maatschappelijk vastgoed
- Colette Merkenij, RO, sr planologisch juridisch medewerker (o.a. monumenten)
- Lysette Lubbers, B&D, gebiedsregisseur
- Ies Bos, B&D, Economische zaken
- Karelien Druijff, SOC cultuurmakelaar Be Active & Creative
- Merit Veldhuizen, SOC, beleidsmedewerker cultuur

Gedurende twee scrumsessies is geformuleerd hoe cultuur momenteel vertegenwoordigd is in de diverse afdelingen. In het licht van de ontwikkelingen binnen de gemeente is gezamenlijk bekeken wat de meerwaarde(n) zou(den) zijn van een integrale cultuurvisie. Dit heeft geleid tot het voorliggende stuk.

1. Cultuur is overal

Cultuur is van grote waarde voor mens en maatschappij. Cultuur brengt ons samen, zet ons aan het denken, daagt uit, verrast, confronteert en bemoedigt. Het nodigt ons uit tot expressie en tot het ontwikkelen van onze talenten. Het vormt onze identiteit als individu en als gemeenschap. Het stimuleert innovatie en creatief ondernemerschap. Het is een middel om de dialoog aan te gaan op een manier waar woorden tekort schieten. Op deze manier is cultuur dus onlosmakelijk verbonden met onze samenleving. Cultuur zit verankerd in onze normen en waarden, in onze expressie en communicatie. Kortom: Cultuur zit overal.

Voor gemeenten is cultuur een belangrijk onderwerp. Niet alleen hebben gemeenten als medeoverheden een taakstelling om de inwoners toegang te verlenen tot cultuur, ook kan cultuur een belangrijke rol spelen in de identiteit van een gemeente. Cultuur valt hierbij grofweg op te delen in verschillende beleidsdomeinen: de kunsten, het cultureel erfgoed en de media. Opvallend is dat deze domeinen verschillen als het gaat om de wettelijke verantwoordelijkheid van een gemeente hierbinnen. Het domein van *cultureel erfgoed* en *media* kennen diverse wetten en regels waar gemeenten zich aan moeten houden. Denk aan de Erfgoedwet en de Mediawet. Het domein van de kunsten in brede zin is echter nagenoeg vrij van regulering en wetgeving.

"Kunstbeleid is een van de laatst overgebleven vrijplaatsen voor autonoom beleid van steden. In die zin is het een oase, een weldadige enclave te midden van de alsmaar voortwoekerende regelzucht op allerlei maatschappelijke terreinen zoals de zorg, het onderwijs en de sociale zekerheid. En die speelruimte op het terrein van de kunsten vraagt om eigen ideeën, eigen initiatief en eigen verantwoordelijkheid in de het vormgeven van die vrijheid" (Cor Wijn, De Culturele Stad, p.40)

Het staat gemeenten dus voor een aanzienlijk deel vrij om een eigen invulling aan cultuurbeleid te geven. Steeds meer gemeenteraden stellen dan ook een cultuurnota, cultuurbeleid of cultuur vast om nu en straks cultuur zo goed en passend mogelijk te borgen.

1.1 Culturele waarden

Dat cultuur overal is, betekent ook dat cultuur van meerwaarde kan zijn voor diverse domeinen en opgaven binnen onze samenleving. Bureau Berenschot definieert vier waarden die onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden[1]:

- *Maatschappelijke waarde:* Cultuur brengt mensen samen en verbetert het welzijn van de inwoner. Het kan een *middel* zijn om bij te dragen aan tal van opgaven in het sociaal domein, zoals onderwijsachterstanden, participatievraagstukken, (jeugd en ouderen-)zorg, mentale en fysieke gezondheid.
- *Economische waarde:* Een goed cultureel klimaat en aantrekkelijke en bereikbare culturele voorzieningen zorgen voor werkgelegenheid en creatieve bedrijvigheid die ook een spin-off kent naar andere sectoren. Daarbij zorgt cultuur voor een aanwas aan toerisme en recreatie. Het stimuleert ondernemerschap en leidt tot innovatie en creatieve impulsen. Een goede culturele infrastructuur verbetert tot slot het vestigingsklimaat van een gebied en verhoogt de waarde van het vastgoed in de omgeving.
- *Artistieke waarde:* Naast de doelstellingen die door middel van cultuur behaald kunnen worden, mag cultuur ook een doel op zich zijn, waarbij de cultuuruiting of het 'kunstwerk' centraal staat met een eigen unieke esthetische waarde. Hoewel men voorzichtig is met het 'wegen' van artistieke waarde (over smaak valt namelijk niet te twisten), is artistieke kwaliteit onder meer af te leiden uit factoren als impact op het publiek, de positie in de culturele keten en de artistieke reputatie.
- *Ruimtelijke / historische waarde*: Als vierde waarde bestaat de waarde van (immaterieel) erfgoed welke vanuit historisch perspectief bijdraagt aan een culturele identiteit van een regio of stad. Hieronder vallen bijvoorbeeld ook monumenten en ons historisch archief.

[1] Hoe kunnen deze waarden worden geïntegreerd in gemeentelijk cultuurbeleid? Kunsten '92 en de Federatie Creatieve Industrie brachten onlangs een handreiking uit voor gemeenten om cultuur te kunnen verankeren in de nieuwe coalitieakkoorden.

1.2 Cultuur in Barneveld

Wat is de cultuur van de gemeente Barneveld? Denkt men aan Barneveld, denkt men al snel aan de pluimveesector. Maar ook staat Barneveld bekend als een ondernemende Veluwse gemeente. Met een rijk verenigingsleven en veel bedrijvigheid, monumentale (kerk)gebouwen en een diversiteit aan dorpskernen, ieder met een eigen karakter.

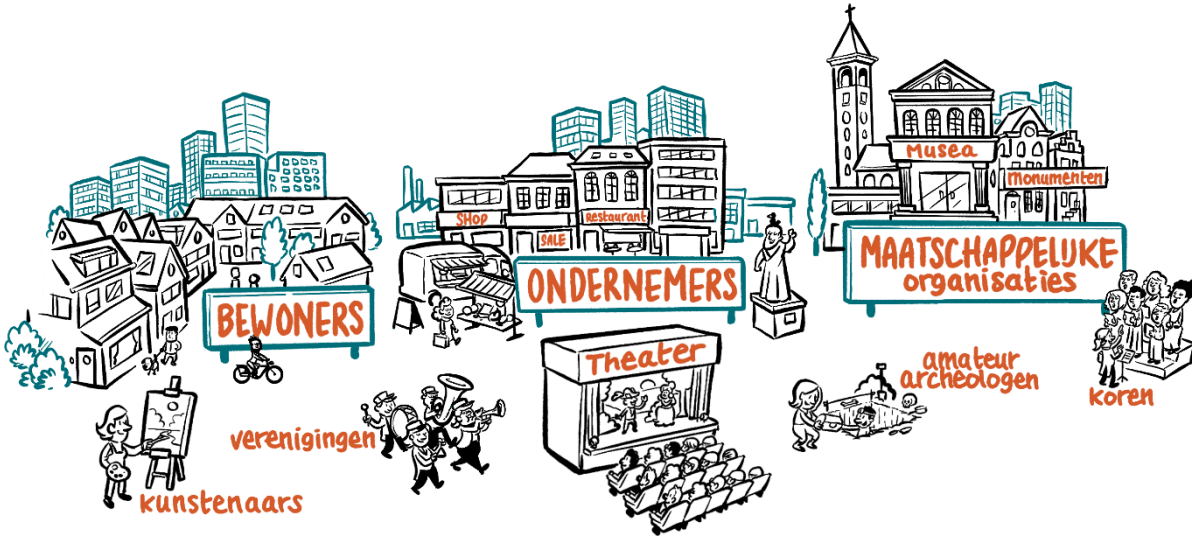

De gemeente Barneveld kent een diverse 'culturele infrastructuur', die bestaat uit o.a. (amateur)verenigingen, culturele instellingen, cultureel ondernemers en gemeentelijke en (archeologische) rijksmonumenten. De diverse musea, de bibliotheek, de Muziekschool, het Schaffelaartheater, de culturele verenigingen en koren, de (podium)kunstenaars en cultureel zzp'ers; allemaal vertegenwoordigen ze ons cultureel veld. De culturele voorzieningen werken op hun beurt weer samen met andere stakeholders en organisaties. En de culturele infrastructuur is compleet met de inwoners, die zelf deelnemen aan cultuur of die culturele activiteiten bezoeken.

Op deze manier wordt in de basis voorzien in de zogenaamde 'culturele keten' van Interesseren – leren – produceren – presenteren. Waarbij met name de cultuuronderwijsinstellingen gericht zijn op *leren* en *produceren*, en de musea, podia en openbare ruimte eerder raken aan *presenteren* en *interesseren*. En zo herhaalt de cyclus zich. Door in te zetten op elke schakel in deze culturele keten, komt de culturele infrastructuur tot bloei.

Met ca. 60.000 inwoners is Barneveld een middelgrote (groei)gemeente. Kenmerkend voor de culturele infrastructuur van gemeentes van deze omvang, is dat zij een gemiddeld voorzieningenniveau heeft; bijvoorbeeld een muziekschool, een bibliotheek, diverse musea, een theater, diverse muziekverenigingen en een breed aanbod aan amateurkunsten[2]. Het cultuuraanbod is daarbij niet alomvattend, zoals voorkomt bij gemeenten van 90.000 of meer inwoners. Daar zijn bijvoorbeeld kunstuitlenen, filmhuizen, musea voor moderne kunst, een groot centrum voor cultuureducatie, poppodia en culturele

[2] Zie voor meer informatie de website van de VNG en het boek *De Culturele Stad* van Cor Wijn.

broedplaatsen. In het hiernaast afgebeelde ringenmodel van de VNG is overzicht te vinden van het gemiddelde cultuuraanbod in gemeenten van (1) kleiner dan 30.000 inwoners, (2) tussen de 30.000 en 100.000 inwoners en (3) groter dan 100.000 inwoners.

Barneveld valt hierbij in de middelste categorie. Dit betekent dat wij als gemeente keuzes moeten maken en dat niet alle culturele voorzieningen in de gemeente vertegenwoordigd *hoeven* te zijn. Zo is er in de gemeente Barneveld een relatief groot aanbod van culturele (amateur) verenigingen, maar ontbreekt het aan professionele gezelschappen en opleidingen. Daarvoor moet men uitwijken naar andere gemeenten. Denk aan de regio Ede-Wageningen als onderdeel van kennisregio Foodvalley, regio Apeldoorn met Theater Orpheus als grote trekker, en gemeente Amersfoort met een rijk cultureel voorzieningenniveau. Of op Arnhem/Nijmegen als groter cultureel centrum met een alomvattende culturele infrastructuur (inclusief professionele cultuuropleidingen, conservatoria en theater- en dansgezelschappen). Leidend bij het sturen op het culturele voorzieningenniveau in een gemeente, is het draagvlak bij de inwoners, het ambitieniveau van de gemeente en het culturele groeipad dat past bij de identiteit van de gemeente.

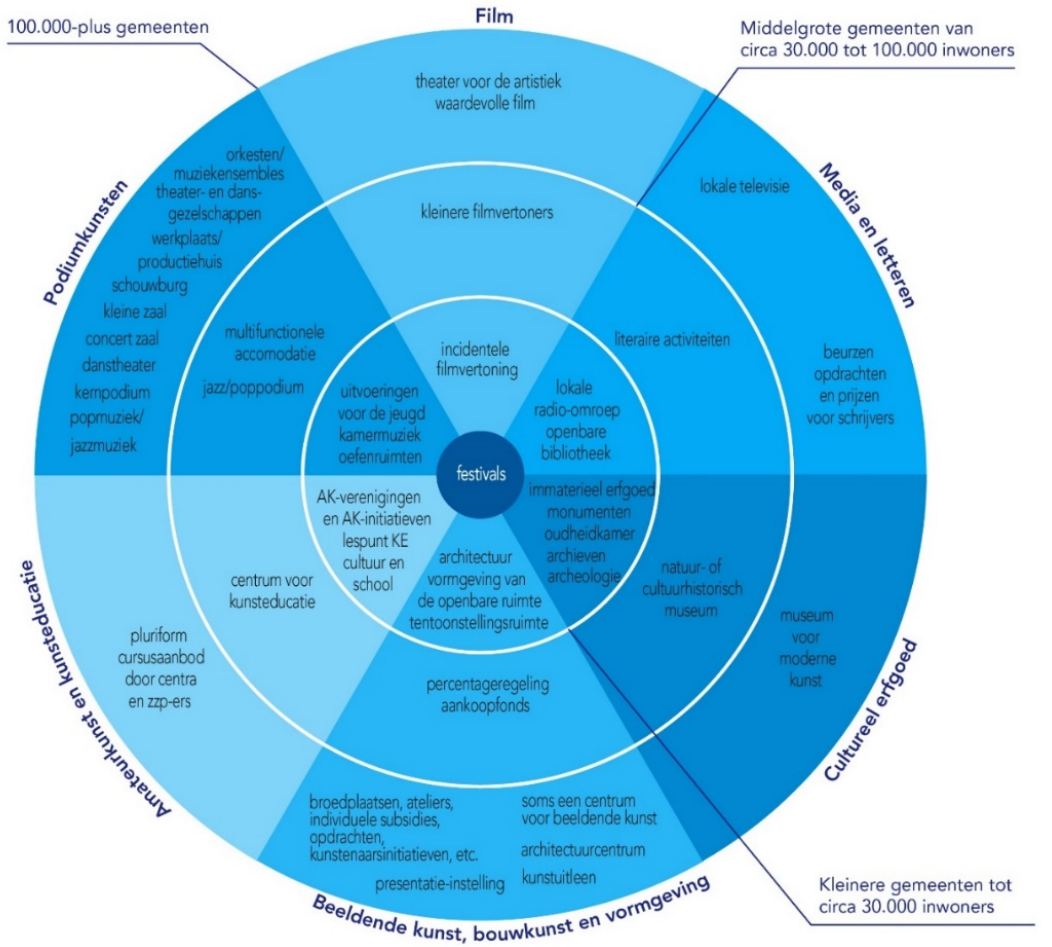

Figuur 1: Cultureel ringenmodel zoals gebruikt door de VNG

1.2 De plek van cultuur in de gemeentelijke organisatie

Zoals eerder benoemd, is het aan gemeenten zelf om het onderwerp cultuur te beleggen in beleid of coalitieakkoord en daar doelen en uitgangspunten bij te formuleren (afgezien van het erfgoed- en mediadomein, die al voor een groot deel bij wet zijn vastgelegd). In de gemeente Barneveld is de omvang en positie van de rol van cultuur in beleid de laatste periode veranderd. Sinds de decentralisaties binnen het sociaal domein is de gemeentelijke organisatie van Barneveld opnieuw ingericht. Afdeling OCJS (Onderwijs, Cultuur, Jeugd en Sport) werd samengevoegd met de afdeling Werk, Zorg en Inkomen tot de

afdeling Sociaal Domein. De culturele voorzieningen die voorheen binnen de gemeente waren ondergebracht werden verzelfstandigd. Door de expliciete positionering van de beleidsmedewerker cultuur binnen het sociaal domein, is de maatschappelijke factor de boventoon gaan voeren bij het maken van beleidsafwegingen aangaande cultuur.

1.3 Culturele ontwikkelingen op maatschappelijk en economisch gebied

Bovenstaande ontwikkeling qua positionering van cultuur in het sociaal domein vertaalde zich in het coalitieakkoord 2018-2022 tot een focus op het stimuleren van cultuureducatie en -participatie, met nadruk op de maatschappelijke meerwaarde ervan. Cultuur verbindt, verrijkt en verwondert en zo draagt cultuur op diverse manieren bij aan het welbevinden van onze inwoners. Dit perspectief op cultuurbeleid heeft de afgelopen jaren geleid tot enkele succesvolle ontwikkelingen in het cultureel-maatschappelijke veld:

Cultuureducatie – In 2020 werd het Convenant Cultuureducatie gesloten. Hierin maken gemeente, basisscholen en cultuuraanbieders gezamenlijk afspraken over cultuureducatie in het basisonderwijs. Inmiddels hebben 32 basisscholen (met in totaal bijna 7000 leerlingen) het convenant ondertekend en hebben zij cultuureducatie verder geborgd in hun curriculum, mede met ondersteuning van de gemeente en de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Scholen waarderen het programma Cultuureducatie Barneveld met gemiddeld een 8,3.

Cultuurparticipatie via Maatschappelijk Cultuurfonds - Het Maatschappelijk Cultuurfonds is bedoeld als impuls ten behoeve van laagdrempelige cultuurparticipatie. In de jaren 2019, 2020 en 2021 is het cultuurfonds zo goed als geheel ingezet voor diverse cultureel-maatschappelijke activiteiten in de gemeente.

Cultuurdeelname voor wie dat minder vanzelfsprekend is – Het actualiseren van het minimabeleid heeft bijgedragen aan de laagdrempeligheid van cultuurdeelname voor mensen met een kleine beurs.

Totstandkoming Cultuurplatform – Mede op initiatief van en gesteund door de gemeente is netwerk van cultuuraanbieders, -instellingen en culturele verenigingen ontstaan, genaamd het Cultuurplatform. Het netwerk wisselt kennis en kunde uit en werkt waar mogelijk samen zodat er culturele kruisbestuiving ontstaat.

Innovatie en doorontwikkeling cultuuraanbieders – Onze cultuurpartners zijn in ontwikkeling. De Bibliotheek Barneveld heeft bijvoorbeeld onlangs een metamorfose achter de rug, Museum Nairac werkt aan een herinrichting. Het Pluimveemuseum is voornemens uit te breiden en aan Theaterplein 1 werken de Muziekschool, het Schaffelaartheater en Muziekvereniging de Harmonie aan een bruisend cultuurcentrum genaamd ‘Cultuurplein-1’. De coronacrisis heeft deze ontwikkeling bij veel aanbieders versneld.

Ontwikkeling Be Active & Creative – Naast Be Active is nu ook Be Creative toegevoegd, Binnen dit team werken o.a. de Cultuurmakelaar en de Cultuurcoach Educatie aan de verbinding van cultuur met het onderwijs en het maatschappelijk domein en versterken ze zo cultuureducatie en -participatie. Doel van Be Active & Creative is sport, bewegen en cultuur bereikbaar maken voor iedereen. In januari 2022 heeft het college een principebesluit genomen om stichting Be Active & Creative te verzelfstandigen.

Centrale vindplaats voor cultureel aanbod – Vanuit team Be Active & Creative is een digitale vindplaats ontwikkeld voor al het sport-, beweeg- en cultuuraanbod in de gemeente Barneveld. Zo wordt het voor de inwoner gemakkelijker en overzichtelijker om in aanraking te komen met het diverse aanbod in de gemeente.

Inzicht in behoefte en participatie van onze inwoners – In 2020 is door studenten van de Christelijke Hogeschool Ede een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de participatie en behoeften van onze inwoners omtrent cultuurdeelname. Hoewel de steekproef niet groot genoeg was om concrete uitspraken te kunnen doen, gaven de resultaten een eerste aanzet. In 2022 wordt een uitgebreid participatie- en behoefteonderzoek uitgevoerd onder onze inwoners om het beleid vraag- en datagericht te kunnen door ontwikkelen.

Steun cultuur in coronatijd – In tijden van coronacrisis heeft de gemeente op diverse manieren steun verleend aan het veld. Ten eerste zijn er vanuit extra ontvangen rijksmiddelen compensatie- en innovatieregelingen opengesteld voor culturele voorzieningen. Dit heeft enerzijds bijgedragen in het compenseren van corona gerelateerde verliezen, als ook in het stimuleren van innovatie en doorontwikkeling in de sector. Ten tweede hebben we vanuit o.a. team Be Active & Creative aanvullende inzet geleverd om cultuuraanbieders te helpen met het blijven mogelijk maken van cultuurdeelname. We organiseerden bijvoorbeeld kennissessies en verruimden de mogelijkheden tot subsidieverantwoording. De Cultuurmakelaar hielp cultuuraanbieders met innovatievraagstukken en ondersteunde hen ten behoeve van culturele kruisbestuiving en samenwerking.

Aangaan van nieuwe samenwerkingen – provincie – In opdracht van de Provincie Gelderland is in diverse Gelderse regio's gewerkt aan een toekomstbestendig regioplan culturele infrastructuur. De gemeente Barneveld vervult als onderdeel van regio Foodvalley een actieve rol om een concreet uitvoeringsplan te ontwikkelen in samenwerking met culturele knooppunten in de regio

1.4 Culturele ontwikkelingen op ruimtelijk en historisch gebied

Hoewel er op cultureel maatschappelijk gebied veel is ontwikkeld binnen het sociaal domein, zien we minder ontwikkelingen met betrekking tot het ruimtelijke en historische aspect van cultuur. Het monumentenbeleid is bijvoorbeeld in 2011 versoberd in het kader van bezuinigingen. De jaren erna is dit niet veranderd, wat er toe leidt dat momenteel geen of nauwelijks nieuwe monumenten worden aangedragen.

Een andere belangrijke ontwikkeling op ruimtelijk gebied, is de implementatie van de **omgevingswet**. Deze gaat naar verwachting in op 1 januari 2023. De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. De wet beoogt een samenhangende

benadering van diverse belangen. Eén van die belangen is cultuur, zoals bijvoorbeeld cultureel erfgoed. De omgang met het cultureel erfgoed in onze leefomgeving wordt straks geregeld in de Omgevingswet. Het gaat dan om zaken als de omgevingsvergunning voor rijksmonumenten, het aanstellen van een monumentencommissie, of rekening houden met cultureel erfgoed in omgevingsplannen[3]. In aanloop naar de omgevingswet is het dus van belang dat er een duidelijk beleid nodig om hier juiste keuzes en prioriteiten in te kunnen maken.

In de **Omgevingsvisie Barneveld Centrum** is voor het eerst cultuur opgenomen. Hierin wordt uitgelegd dat kunst en cultuur een belangrijk middel zijn om de verblijfskwaliteit te vergroten. Ook is gewerkt aan de nota **Accommodatiebeleid Sport en Cultuur.** Het doel van 'Accommodatiebeleid Sport en Cultuur' is het ontwikkelen van een set aan beleidsafspraken én het vormen van een transparant afwegingskader, aan de hand waarvan tal van individuele en lokale accommodatievraagstukken beantwoord kunnen worden.

1.5 Waarom een cultuurvisie voor Barneveld?

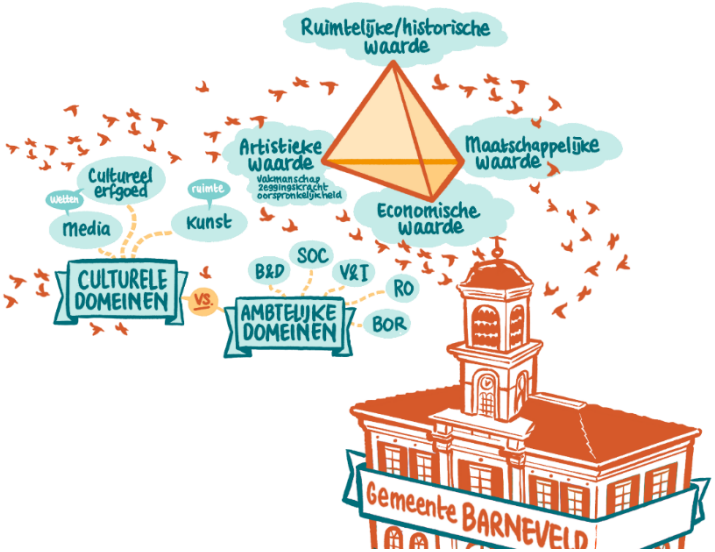

Al met al blijkt dat de sociaalmaatschappelijke benadering van cultuur de gemeente de afgelopen periode veel *sociale* culturele ontwikkeling heeft opgeleverd. Mede daardoor komen nieuwe culturele initiatieven tot bloei en vinden nieuwe samenwerkingen in het veld plaats. Tegelijkertijd is er minder aandacht geweest voor de *ruimtelijke* en *historische* waarde van cultuur. Terwijl ook deze waarden minstens zo belangrijk zijn voor Barneveld. Zeker gezien de gemeente voor diverse uitdagingen staat, zoals het implementeren van de nieuwe Omgevingswet en de voorziene groei van het aantal inwoners de komende jaren.

De kracht van de verschillende waarden van cultuur, is dat ze alomvattend zijn en elkaar versterken. De synergie tussen deze waarden van cultuur komt momenteel niet altijd goed uit de verf, mede omdat er gewerkt wordt in verschillende gemeentelijke afdelingen. Momenteel leidt het ontbreken van een overkoepelende cultuurvisie ertoe dat wij als gemeente niet altijd een overwogen antwoord of standpunt kunnen formuleren als het gaat om diverse culturele ontwikkelingen. Denk bijvoorbeeld aan een vraagstuk over kunst in de openbare ruimte, de rol van cultuur in de omgevingsvisie en de mogelijke invloed ervan op ons gewenste vestigingsklimaat. We weten immers nog niet precies hoe belangrijk de gemeente Barneveld cultuur (in al haar waarden) vindt en waarom.

Niet alleen vanuit de interne organisatie, maar ook van buitenaf wordt de roep om het formuleren van een integrale cultuurvisie steeds duidelijker. We hebben een periode achter de rug waarin we veel open initiatief uit het veld omarmden. Het principe 'zelf-samen-gemeente' stond en staat hierin nog

[3] Zie voor meer informatie over cultureel erfgoed en de omgevingswet: Omgevingswet | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

steeds centraal. In tijden van de coronacrisis heeft de culturele infrastructuur tevens voor grote uitdagingen gestaan. Culturele aanbieders hebben zichzelf vaak opnieuw moeten uitvinden en er zijn nieuwe samenwerkingen ontstaan. Juist nu de coronacrisis (hopelijk) tot een einde komt, vragen juist die partijen nu steeds vaker om visie en meer sturing vanuit de gemeente om hun ideeën en ontwikkelingen op af te kunnen stemmen en zo beter te kunnen borgen richting de toekomst.

Daarom is nu het moment om samen te bepalen wat cultuur voor onze gemeente betekent en hoe we daar de komende periode samen met onze inwoners en partners op willen prioriteren en handelen. Een integrale cultuurvisie helpt ons als gemeente om een overkoepelende visie aangaande cultuur vast te stellen, bezien vanuit de verschillende relevante invalshoeken en waarden. Het stelt ons zo in staat om prioriteiten en aandachtspunten te bepalen en vanuit daar onderbouwde keuzes te kunnen maken. Via die weg versterkt het ons woon- en leefmilieu, het welzijn van onze inwoners en ook de aantrekkingskracht op nieuwe bewoners en bedrijven.

Het helpt ons ook om in de organisatie de krachten te bundelen daar waar ze nodig en van toepassing zijn. Dat zou in de praktijk betekenen dat er team- en afdeling-overstijgend gewerkt wordt. Zo ontstaat kruisbestuiving, kunnen innovaties en ontwikkelingen snel worden opgepakt en kan beter worden ingespeeld op de culturele ontwikkelingen in de samenleving. Met deze werkwijze wordt aangesloten op de ambities in het Groeiplan Gemeente Barneveld. Hierover meer in het volgende hoofdstuk.

1.6 Wat kunnen we leren van andere gemeenten?

Veel gemeenten in Nederland (met vergelijkbare grootte met Barneveld) hebben al stappen gezet met het opstellen en uitvoeren van integrale cultuurvisies. zoals Pijnacker-Nootdorp, Heerhugowaard, Roermond, Doetinchem, Hardenberg, Nieuwegein en Veenendaal. In de gemeente Veenendaal (ca. 65.000 inwoners) is bijvoorbeeld onlangs de Cultuurvisie Veenendaal 2022-2030 vastgesteld, met daarin 7 verhaallijnen: (1) Stabiele basis, (2) Cultuur in de wijken, (3) Iedereen doet mee, (4) Jong geleerd, oud gedaan, (5) Het verhaal van Veenendaal, (6) Nieuwe smaken, nieuwe makers en (7) Veenendaal kleurt de regio[4]. Bij het ontwikkelen van een integrale cultuurvisie voor de gemeente Barneveld kunnen we dus leren van andere gemeenten.

Bij het ontwikkelen van een integrale cultuurvisie voor de gemeente Barneveld kunnen we veel leren van de aanpak van qua grootte vergelijkbare gemeenten. Wat werkt wel en wat werkt niet? Uiteraard is het belangrijk om bij het ontwikkelen van de cultuurvisie de Barneveldse identiteit en eigenheid centraal te blijven stellen.

[4] De Cultuurvisie ‘Glans aan de Grift’ van de gemeente Veenendaal is in te zien via deze link.

2. Integrale opdracht vraagt om integraal denken en werken

In november 2021 stemde het college van burgemeester en wethouders in met het Groeiplan gemeente Barneveld 2021-2025. Dit groeiplan legt de basis voor de ontwikkeling naar een toekomstbestendige en robuuste organisatie, die klaar is om de grote opgaven en groei van Barneveld op te pakken en uit te voeren. Barneveld is immers een groeigemeente en we staan daarmee voor een grote ontwikkelopgave. Ook moet de gemeente goed in kunnen springen op verschillende maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de invoering van de Omgevingswet. En moet de gemeente wendbaar en flexibel zijn om goed te handelen in tijden van snelle veranderingen. Zoals bijvoorbeeld de coronacrisis.

> *"De afgelopen jaren bleef de groei van de gemeentelijke organisatie achter bij de groei van de gemeente Barneveld. De organisatie kent hierdoor nu al groeipijn. Gezien de groei van Barneveld de komende jaren, zal deze alleen maar toenemen en is er daarom meer nodig om alle ambities waar te kunnen maken. Hier ligt ook, samen met het bestuur, een belangrijke opgave voor de organisatie zelf." (Groeiplan Barneveld, p. 4)*

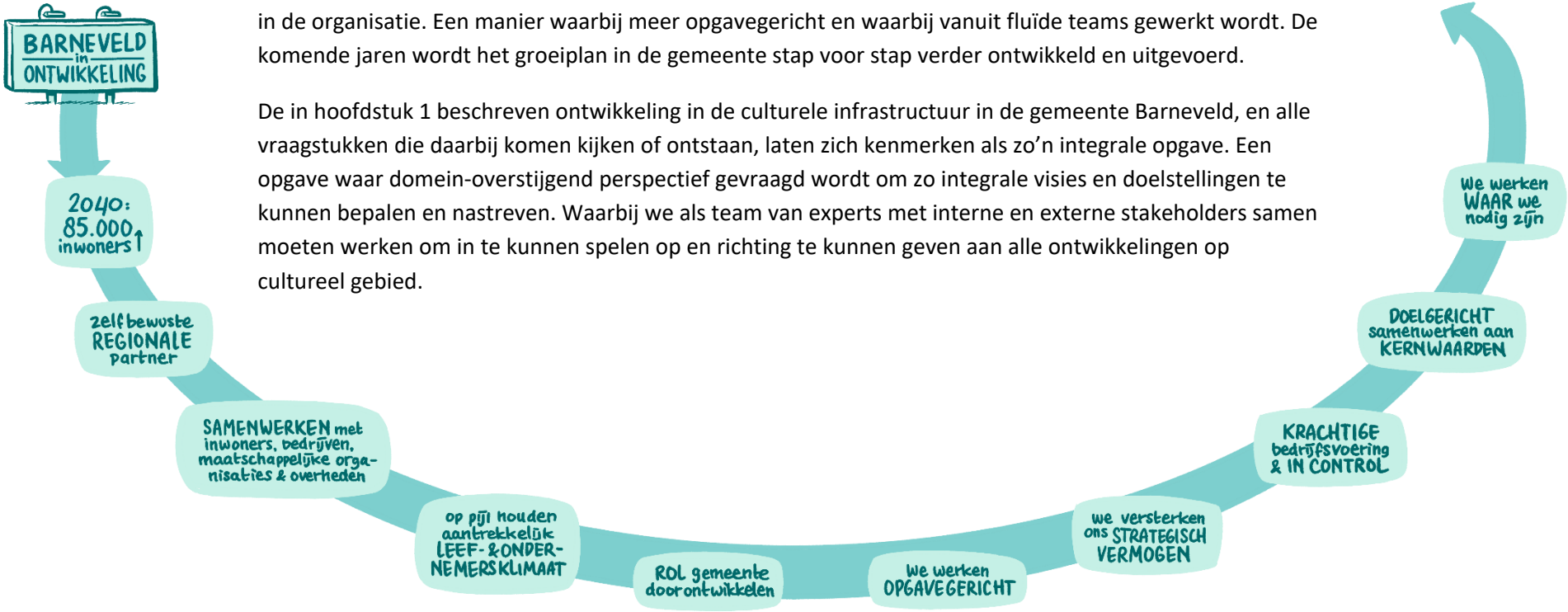

Om goed richting te geven aan deze grote opgaven, wordt een nieuwe manier van (samen)werken voorzien in de organisatie. Een manier waarbij meer opgavegericht en waarbij vanuit fluïde teams gewerkt wordt. De komende jaren wordt het groeiplan in de gemeente stap voor stap verder ontwikkeld en uitgevoerd.

De in hoofdstuk 1 beschreven ontwikkeling in de culturele infrastructuur in de gemeente Barneveld, en alle vraagstukken die daarbij komen kijken of ontstaan, laten zich kenmerken als zo'n integrale opgave. Een opgave waar domein-overstijgend perspectief gevraagd wordt om zo integrale visies en doelstellingen te kunnen bepalen en nastreven. Waarbij we als team van experts met interne en externe stakeholders samen moeten werken om in te kunnen spelen op en richting te kunnen geven aan alle ontwikkelingen op cultureel gebied.

2.1 Belangrijke uitgangspunten

Het ontwikkelen van een integrale cultuurvisie, hoe doen we dat? In de werkgroep is een voorzet gedaan van uitgangspunten die goed zijn om te hanteren:

- *Door te luisteren naar onze inwoners:* Door middel van gesprekken met inwoners, behoeftenonderzoek en participatiesessies. Zo kunnen we enerzijds zo goed mogelijk voorzien in de lokale behoefte en tegelijk ruimte creëren of behouden voor groei, verrassing en innovatie in relatie tot de groei van Barneveld.
- *Door te behouden en koesteren wat er goed gaat.* Hierbij gaan we uit van waar bestaande kracht en energie zit, en werken we daarmee concreet verder. Zo werken we stap voor stap vanuit bestaande krachten en initiatieven en leren we door te DOEN.
- *Door aan te sluiten op bestaand beleid.* Zoals de omgevingswet, de toeristische visie, het accommodatiebeleid. En ook door de rol van cultuur verder als middel te verankeren in sociaal beleid zoals de WMO en de participatiewet.
- *Door samen te werken met ons culturele veld* Om zo niet voor, maar samen met onze culturele voorzieningen ons ambitieniveau en doelstellingen te verfijnen. Het culturele veld dient hierbij waar mogelijk als gesprekspartner van de Gemeente Barneveld.
- *Door in ieder geval te voorzien in de culturele keten.* Bij het bepalen van het ambitieniveau voor de gemeente Barneveld dient het in stand houden van de zogenaamde culturele keten als handvat. Door een culturele keten te faciliteiten, wordt een zelfvoorzienende culturele infrastructuur gestimuleerd. De culturele keten bestaat uit: Interesseren – leren – produceren – presenteren.
- *Door te leren van en verbinding op te zoeken met andere gemeenten* - Om zo een adequaat voorzieningenniveau in beeld te kunnen brengen dat niet per sé geheel binnen de gemeentegrenzen gevestigd hoeft te zijn. Waarbij we leren van *best practices* van andere gemeenten qua integrale cultuurvisies.
- *Door culturele knooppunten te stimuleren* - En zo een klimaat van co-creatie en samenwerking te faciliteren. Onder cultureel knooppunt verstaan we een (culturele) instelling die als belangrijke speler/drager van de culturele infrastructuur kan worden aangemerkt en die samenwerkingslijnen heeft met andere culturele voorzieningen.
- *Door voort te borduren op onze overkoepelende gemeentelijke visies, zoals zelf-samen gemeente* - Stel faciliteiten en basisvoorzieningen beschikbaar die de culturele partners in staat stellen om *zelf* door te

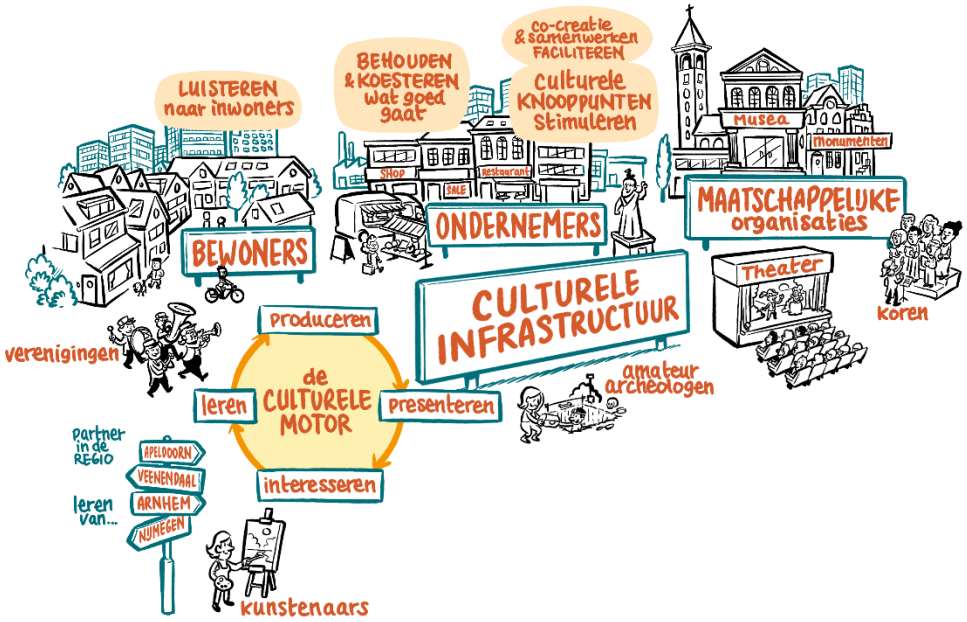

ontwikkelen. Zoals het beschikbaar maken van een integrale cultuuragenda en workshops/bijeenkomsten voor cultuuraanbieders.

- *Door met elkaar als projectgroep duidelijke afspraken te maken over taken en rolverdeling.* Waarbij vanuit de organisatie ruimte bestaat om invulling te geven aan deze taken.
- *Door op te treden als interne ambassadeurs:* intern/de collega's mee te nemen, te wijzen op de kansen en mogelijkheden en zo te zorgen dat cultuur bij alle disciplines een vanzelfsprekend onderwerp wordt.

2.2 Welke projectorganisatie is nodig voor een integrale cultuurvisie?

Om op de juiste manier invulling te geven aan de cultuurvisie, is het de aanbeveling om opgavegericht te werken. Deze ontwikkeling nemen we mee in de verdere uitwerking van het groeiplan.

"Opgavegericht werken betekent meer samenwerken in tijdelijke teams als een project of programma. Intern, maar vooral ook met maatschappelijke partners. Deze manier van werken vraagt om andere professionele competenties, om andere sturing (inrichting van de governance, opdrachtgeverschap, een slagvaardig management), we werken zakelijker en hebben overzicht over welke opgaven we hebben en hoe we daarin onze middelen inzetten (portfolio-management), ander leiderschap" (Groeiplan Barneveld, p.7)

2.3 Hoe nu verder?

Op het moment van schrijven, liggen de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 nog voor ons. Ongeacht het verloop van deze verkiezingen, kan dit document dienen ter inspiratie voor het nieuwe bestuur om vooruit te kijken naar een nieuwe bestuursperiode. Met dit document is duidelijk gemaakt dat het steeds urgenter wordt om een integrale visie op cultuur te ontwikkelen, waarbij waarde- en domeinoverstijgend nagedacht en (samen)gewerkt wordt. Zeker gezien onze culturele infrastructuur in ontwikkeling is en de gemeente Barneveld groeit.

Om nieuwe gemeentebesturen te helpen met het verweven van cultuur in het nieuwe coalitieakkoord, zijn er onlangs handreikingen voor cultuur en erfgoed uitgebracht door Kunsten ’92 en de Federatie Creatieve Industrie.[5] In deze handreikingen staan ook de diverse waarden van cultuur centraal, zoals de meerwaarde van cultuur voor sociale cohesie en inclusie, economie en welzijn en ruimtelijke ontwikkeling. De handreikingen bieden daarnaast per onderwerp suggesties over wat een gemeente kan doen en ‘best practices’ van andere gemeenten.

De integrale cultuurvisie (en de weg daarnaartoe) krijgt daarnaast een plek in de verdere uitwerking en ontwikkeling van het Groeiplan. Zo kan ook nu al voorgesorteerd worden op integrale taken waarbij domeinoverstijgend werken nodig is en kunnen reeds in gang gezette ontwikkelingen beter vorm en richting krijgen. Denk bijvoorbeeld aan de integratie van de waarden van cultuur in relatie tot de Omgevingswet, waarvoor het o.a. nodig is om een actuele inventarisatie te maken van zowel fysiek als niet-fysiek erfgoed in de gemeente. Of het meedenken over de ontwikkeling van Cultuurplein-1 als mogelijk cultureel knooppunt midden in de lokale culturele infrastructuur. Of de verdere verankering de effecten van cultuur op welzijn, preventie en gezondheid. Of bijvoorbeeld de integratie van cultuur bij de op te stellen actiepunten die vloeien uit de Visie Toerisme en Recreatie gemeente Barneveld.

Tot slot

Met dit stuk hebben we een integrale cultuurvisie als stip op de horizon geschetst. Het is aan het nieuwe gemeentebestuur om te bepalen waar deze stip precies geplaatst wordt en hoe deze verder wordt vormgegeven.

We hebben gezien hoe een integrale cultuurvisie van toegevoegde waarde kan zijn voor een gemeente en haar inwoners. Door integraal met elkaar samen te werken op het gebied van cultuur, werken we samen verder aan Blij met Barneveld en spelen we in op de groei van de gemeente Barneveld. We werken vanuit de bedoeling en zoeken daarbij zoveel mogelijk kruisbestuiving en samenwerking met stakeholders. Het is immers het grensoverstijgend en innovatief denken dat de cultuursector kenmerkt.

[5] De handreikingen voor cultuur en erfgoed zijn te vinden via de website van Kunsten’92.